

Domergue Sumien, *L'Estandardizacion pluricentrica de l'occitan : enjòc sociolinguistic nòu, desvolopament dau lexic e de la morfologia* (tèsi) (Gerard Joan Barceló, UMR CNRS 5191 ICAR *Praxiling* – Universitat Montpelhièr III)

Foguèc lo 27 de novembre de 2004 dins lo tantòst que Domergue Sumien, doctorand de l'Universitat Montpelhier III, sostenguèc sa tèsi, davant la juraa compausaa de sos directors los professors Florian Vernet (Universitat Montpelhier III) e Patric Sauzet (Universitat de Tolosa II Lo Miralh) e dau professor Xavier Lamuela (Universitat de Girona) e dau professor Jòrdi Kremnitz (Universitat de Viena). Lo subjècte n'èra *L'Estandardizacion pluricentrica de l'occitan : enjòc sociolinguistic nòu, desvolopament dau lexic e de la morfologia*. Remarquem qu'aqueu tantòst l'occitan foguèc pas mas que lenga d'estudi mas tanben lenga academica consacraa, bòrd que tota la sostenença se faguèc en occitan, segon las varietats provençala e lengadociana.

Coma lo títol o suggerís, la tòcha d'aqueu trabalh es d'en primier normativa: prepausar de critèris per definir una nòrma solida e coerenta de la lenga nòstra dins la perspectiva de son establiment. Per aquò far, l'autor comença per una analisi istorica daus eissais successius de normativizacion de l'occitan. Solinha lo dinamisme particular dintre lo movement classicista (en reconeissent totun lo prestigi de la grafia mistralenca, per lo provençau) e lo *Conselh de la lenga occitana* (CLO) en bèu criticar un reformisme endemic e doncas la multiplicacion, quitament a l'interior de l'*Institut d'estudis occitans*, de las propòstas normativas sovent contradictòrias, que sòna *antinòrmas* per amor de lor efiech de destabilizacion de la nòrma. Per combatre aquestas tendéncias destabilizaoiras que son un entrepachament a l'establiment d'un ensenhament normau e de biais generau a la difusion sociala de la lenga, e doncas tanben per metre eficaçament en plaça la nòrma, Domergue Sumien prepausa la coesion e la coeréncia de las institucions (CLO, movements associatius, actors dels ensenhaments public e privat) en definissent lo *Gidilòc* (Grop d'iniciativa per un diccionari de la lenga occitana) coma organisme centrau dins lo domeni de la lexicografia scientifica de la lenga d'òc. Sus aquest ponch, la tèsi efectua un bilanç critic exhaustiu de las ressorsas lexicograficas: passa en revista los glossaris, lexic e diccionaris bilingües e unilingües, puei remarca en particular l'utilitat granda dau TDF (*Tresaur dau Felibritge*) de Frederic Mistral e las mancanças – ben coneguas mas sovent copiaas e pauc combatuas, manca per Josiana Ubaud, dins un trabalh per paréisser – dau diccionari de Loís Alibèrt, e fin finala establís una metodologia lexicografica precisa. Inspirat per X. Lamuela, pausa d'efiech mai d'un critèri per gerir las formas ja existentas o de crear per completar lo lexic: la diasistematicitat (recèrchas de solucions comunas au diasistèma), l'istoricitat (integrar las formas de tradicion istorica), la regularitat (preferir las formas mai regularas gramaticalament), la regularitat evolutiva (far de chausidas coerentas demieg las tendéncias de l'evolucion sincronica), la coeréncia estructurala (respectar las règlas de formacion dels mots), la foncionalitat (chausir las formas siá mai expandias, siá

mai intelligiblas, siá mai simplas, siá mai acceptablas), l'autonomia (defugir las marcas de subordinacion que provenon de la lenga dominanta), e fin finala l'analogia amb d'autres lengas romanicas (trobar de solucions mejanas d'après tres lengas exemples que l'occitan n'es intermediari – lo catalan, la lenga mai pròcha [totun, a través eu se pòt tanben consultar la lenga que l'influéncia : lo castelhan], lo francés e l'italian).

Mas l'idèa centrala de la tèsi de l'autor es d'organizar la nòrma en sèt estandards regionaus per que l'estandardizacion concernissa pas mas que lo lengadocian e respècte los divèrses centres de l'espaci occitan. Los estandards regionaus aquestes son los sieis dialèctes occitans (lengadocian, provençau, vivaroaupenc, auvernhat, lemosin e gascon) als quaus Domergue Sumien ajusta lo niçard. D'efiech, quitament s'es pas un dialècte autonòm, lo niçard a de caracteristicas ben originalas dintre lo dialècte provençau, e una tradicion literària fòrta qu'implican, çò pensa l'autor, sa reconeissença. Precisem que l'autor s'acontenta pas de prepausar l'idèa d'una estandardizacion pluricentrica : la met en practica per d'aplicacions concretas sobre 2005 mots dau lexic, sobre los antroponims e toponims, sobre la conjugason, los afixes productius, las principalas formas gramaticals, en soscant tanben aus principis de transposicion de certans tèrmes a partir dau latin e dau grèc (en particular per las formacions sabentas) mas tanben a partir d'autres sistèmas d'escritura, coma los alfabets arab e ebreu.

Per amor d'aquest trabalh concret d'aplicacion, se pòt dire sensa ges d'exageracion que la tèsi conten los gèrmes d'una gramatica panoccitana vertadièra, e fin finala es pas mas que la linguistica normativa qu'es l'amira de l'obratge, mas tanben la linguistica descriptiva. D'efiech, Domergue Sumien melhora la coneissença de la lenga nòstra, bòrd que totes los dialèctes i son estudiats precisament, en particular sobre lors aspèctes lexicals, fonetics, fonologics e morfologics, e que las correspondéncias fòrtas que ne fan l'unitat son amplement demostraas. A aquest prepaus, se remarcarà una analisi dau diasistèma occitanoromanic, ont se pòn veire las subdivisions supradialectalas entre preïberic (aquitano-pirenenc – catalan, gascon e lengadocian miegjornau – e occitan centrau) e arvèrnomediterranèu (transoccitan – lemosin, auvernhat, vivaroaupenc occidentau e provençau generau – e niçardoaupenc – vivaroaupenc orientau e provençau niçard). Se serà observaa la preséncia dau catalan dintre lo preïberic, mas l'inclusion d'aquesta lenga dins lo mesme diasistèma que lo de l'occitan empacha pas que lo catalan i siá reconegut coma una lenga per elaboracion, segon lo concèpte manlevat au sociolinguista Heinz Kloss : lo catalan es intrat dins un procès d'autonomizacion. L'autor o verifica per una comparason (corteta e per precisar, pasmens) lexicala, que mòstra una diferenciacion dau catalan, mentre que lo gascon sembla pas de s'èsser alonhat dau lengadocian.

S'es pechat que los limits de la tèsi aian pas permés un estudi aprigondit de la sintaxi, lo legeire aurà vist que s'agís d'una contribucion ben importanta a las linguistics normativa e descriptiva, e li trijarà que comencen los trabalhs lexicografics e gramaticaus que l'obratge de Domergue Sumien ne'n baila las basas. Per illustrar son trabalh, avèm chausit d'escriure aquest còmpte rendut en vivaroaupenc.

Gerard Joan BARCELÓ

